

“Пу кидетым, йолташ Казаков!” -

М/9 23/11 04

возен тул кокла гыч поэт **Василий РОЖКИН**

Февральсе литературный календарыште кок дата шинчалан перна, нуным кок арня ойырен шога. Тиде - 12 да 26 февраль. Нуно кок марий поэтын, кок йолташын илышышт дене кылдалтыныт: 26 февральыште Василий Рожкинын шочмыжлан 90 ий шуэш, а лучко талук ончыч, 12 февральыште, Миклай Казаковын шүмжӧ пытартыш гана перен. Историийш пурешо нике кок кечым ушышто кучен, калыкнан кок мурызо эргыжын иза-шольыла келшен илыме йыжынлам шергалына. Чынжым манаш гын, тидын нерген каласкалаш мутым нунылан шкalanыштак пуэна.

ШУКУШТ палат: поэзийыште, сълнымутышто М.Казаков кугу сенымашке шуын, а В.Рожкин ултракше школ пашаште чапланен, РСФСР-ын заслуженный туныктышыжо лұмым сулен. Йолташыж нерген ойлышыжла, Николай Иванович эн тун ойыртем семын те веле мом палемден: Рожкинан марий писатель-фронтовик-влак кокла гыч эн шуко ужаш, эн шуко чыташ логалын, сандене тудын боевой корныж нерген чапле поэмым, героило балладым сераш лиеш; Василий Рожкинын “Шүмбел поэт йолташ-влаклан” почеламутшо сар жагысе пұтны марий поэзийлан программный произведений ыле.

А ынде лудса Василий Рожкинын Миклай Казаковлан колтымо кум серышыжым да Николай Ивановичын фронтовой йолташлан пӧлеклыме почеламутышым.

Поро кече, Миклай! 20/X возымо серышыштым 7/XI эрдене налым. Но серышетым ятыр вученам. Чын, письма пеш йомын, эркын кош-теш. Вот таче кугу пайрем - Октябрь. Миклай, ме кушто улына - беда. Кызыт германский границиште улына. 1/XI толын улына. Вот ик тылзым - 1/XII марке - тыште партий ден правительствен заданийыштым шукташ перна. Миклай, мемнан ужаш чот перна. Особенно Прибалтийский особый округышто. Сентябрь гыч тунгалын, таче маркеат эре поход. Границишке мынар гана поход лийын, шотленат от пытаре. Эн чотшо пытартыш поход чоныш шуктыш. Эре йудым гына каенна. А кызыт йуд могай лиеда - шкеат палет. Вожжоклашке шумош нӧраш перныш. Вот шинель эшеат кошкен шуын огыл. Мончаш тылзе шуэш пурен ончал... Ик йуд возж 60-70 км куржаш-ошкылаш перна. Но ятырже йӧрлыт, йомын кодыт. Вот мемнан батальонышто 4 ен тачат уке. Йур пеш чот лийын. Пулвуйыш шумеш эре вуд, лавыра. Кызыт пайрем - вот ме границиым обезопаситлаш толынна. Но 8/XI гыч тыштак 1/XII марке пашам ышташ тунгалына. Конешна, границим пенгыдемдаш кӧлеш. Тенгече пелйуд марке пашам ыштышна. А таче, 7/XI, пайрем, яра улына. Илена сарайыште; йуштӧ, товатат, пеш йуштӧ. Лавыра шуй дангыт. Но таче изиш кылмыктенат, сайрак.

... Сборниким декабрьыште переписаен колтем. Чыла шуын. 25 стих уло. 1000 строка...

Шокошо йолташ салам дене В.Рожкин...
7 ноябрь, 1940 ий.

Шокоша салам, Миклай!
Таче Эрский деч (“Марий коммуна” газетын редакторжо - Г.З.) серышым налым. Моткоч, моткоч чот йывыртышым... Тыийн пытартыш письматым, Миклай родо, 6 октябрьыште налынам. Письматым лудмеке, вигак Невам форсироватлышна - наступленийыш кайышна. Тулеч вара тый дечет ни могай письмам налын омыл. Икмынар шкем нерген сообщитлем. Октябрь гыч 1942 ий 1 январь марте блокадыште лийынам, тыште кечылан 300 грамм дене гына лукшенят, шур - шураш вуд, болтушка, южгунам тудыжат кок-кум кече ок лий. Тыште 6 ноябрьыште мыйым ранитлышт - йолышко да изиш вуйым осколко чунгалын. Госпитальыш, медсанбатыш мойн каяш жап лийын огыл - эре наступлений. Адакшым Нева гоч мӧнгыш лодка дене вончаш пеш опасно - ежеминутный обстрел - канаонада, немец улыжат 500 метр гына Нева сер деч шоген, прямой наводка дене почкен. Садлан ранений денак передовой линииыште - батальонный медпунктышто - кияш вереште. Январыште блокада гыч лекна - Ладожский озеро вес веке - Северыш кайышна. Тыште мыланна вигак 900 грамм дене пукаш тунгалыч. Шуко йолташ черланен - кенета кочмо дене - коленыт. Мыят черланенам, иш гай пуалынам ыле, но ала-кузе сененам, илыше кодым.

20 апрельыште кумшо гана ранитлышт - тиде гана госпитальышке верештым. Тылзе ултрак кийышым. Госпитальыште 20 стихым (1000 строка), ик повестьтым, “Мемнан йӧратымаш” лұманым, фронтовой илыш гыч (100 страница лийшашан) возенам. Чыла, мом возенам, колтенам. Пока результат уке...

Госпиталь гыч лекмекем, май мучаш годсек 292 артиллерийский полкышто улам. Кызыт временно писарьлан пашам ыштем, дела-шамычым архивыш сдатлаш ямдылына, садлан полшаш налынт. Икманаш, шибеште кызытеш улам. Госпиталь гыч толмо годым пере-

сылный пунктышто Маргостеатр артистым - Григорьевым - ужым, пеш чот кутырышна. Тудо сержант. Тудо вес частыш, мый вес частыш верештым. Шукерте огыл Николаев деч (Марий АССР Писатель ушемын ответственный секретарьже - Г.З.) письмам налынам - тетрадным колтен. Пеш кугу тау! Тый дечет, Миклай, илышет нерген, литературный творчество нерген возаш йодам. Тугак возо, мо МАССР-ыште ышталтеш. Мый тылат гына ушанем, тый мыйын первый йолташем улат, тидым тый шке пеш раш шинчет.

Возо, Миклай, чыла возо. Война тунгалме деч вара 40 угла стихым возенам. Мыйын шонымаште, сборник лиеш, лукташ кӧлеш. Ойым пу! Серышетым вучен кодам.

Шокоша салам дене тыйын В.Рожкин.
9 июль, 1942 ий.

Миклай Казаков йолташыжлан тыглай вазыштыме дене серлаген огыл, тудо ийнак сентябрьыште “Василий Рожкинан” почеламутым возен. Тудым ты статьяшке кӧчыкемден пуртена:

Ала-кушто улат, йолташем, тиде годым. Ала неле атакыш пурет адакат? Ала кызыт блиндажыште - волгыдо водын - Мальде пӧрдалат, йуд омет укеат?..

Совет калык мемнан илыш корнышко луктын, Сылне йуком мураш пӧлеклен мыланна. Тый шарнет мо, йолташ, келшен ойлымо мутым: Сенымек, вашлияш товатлен улына.

Тиде шерге пиал-вурна дене войнаште Тале мурым возаш налына ме правам. Мурина кугу фронт гыч атака коклаште Пулеметла тазан, пушка гай йонгатан.

Кӧртньӧ ойым вуча мемнан деч марий калык. Ушанал мыланем, о, Васлий йолташем: Опкын немеч кертеш кап-кылнам

сусырталын, Но ок керт нигунам муру шұмым тошкен... Салам, Миклай! 5/XI возымо серышетым да “Тылат, боец йолташ!” стихетым моткоч куа-

нен, пагален лудым. Серышым возен шогыметлан моткоч кугу тау. Мый эше март тылзыштак, “Казаков йолташлан!”, “Шүмбел поэт йолташ-влаклан” стих-шамычым возен, Маргизыш колтенам ыле. Ала миен шуын огыл, ала йомын. Черновикышт кодынт. Миклай, если сборником тылат редактироватлаш колтат гын, мый декем увертарен возо. Мый тылат, безусловно, чот ушанем. Калашников деч (писатель М.С.Калашников - Г.З.) серышым налынам. “За отвагу” медальым пузынт маным возен. ВКП(б) член улам манын возен. Адакшым ст. л-т (старший лейтенант - Г.З.). Рвезе молодец. Повестем шотышто ни могай вашмут уке - ӧрмаш.

Март, 1942 ий.
Действующий армий.

Тиде серышыштак В.Рожкин “Казаков йолташлан!” почеламутышым колтен.

Вашке 2 № “Родина верч” лекшаш. Колтат гын, йӧра ыле. Вучен ончем. Пайрем так себе эртыш... 1942 ийыште ик ганат теммеш кочкын омыл. Шұвылвудым нелат да йӧра. Тугай верыште улына - доставка начар. Письматым чот вучен кодам. Да, союзник-влак пеш сай туналтышым ыштеныт, просто саламлыман. Адресем: пол. почта 54, часть 700, В.Рожкин. Морко вел марий-шамыч уке улыт. Эре Шернур, Торьял, М-Турек да моло вел уледат.

Шокоша салам дене тыйын В.Рожкин.
17 ноябрь, 1942 ий.

Кок йолташын келшымышт тыныс ийлаште умбакыже виянын, пенгыдемын. Тудо Сенымашын 38-ше идалькышым пайремлыме кечын кӧрылтын - саде кечын Василий Яковлевичын сар тулеш когаргыше шұмжӧ кырым чарнен. Но калык шарна да шарнаш туналеш, кузе сар пагытыште йонген пулеметла тазан да пушка гай йонгатан марий поэт-влакын, ты шотыштак В.Рожкинын да М.Казаковын, йуқышт.

Г.ЗАЙНИЕВ.

Снимкылаште: В.Рожкин ден М.Казаков.